

галицьке культурне відродження XIX ст. (і фундаментальну бібліографічну працю І. О. Левицького як ідейну базу національного руху) у загальноєвропейській контекст. Проте подекуди стаття створює враження, що тут, власне, контекст і загальне історичне та статистичне тло дещо заступають конкретні історичні та культурні реалії Галичини. Попри те, вона має свою наукову вартість не лише через цікаву аргументацію та ґрунтовний коментар, але і як своєрідний „погляд збоку“ на історію українського національного руху.

Друга частина збірника містить матеріали бібліографічного характеру. Кожен із авторів книжки обрав окремих тематичний ракурс, представляючи бібліографічний доробок членів комісії: В. Дорошенка, І. Кривецького, Д. Дорошенка, М. Кордуби, К. Студинського, М. Комарова, Б. Романенчука, І. Шендрика, А. Андроховича, К. Паньківського, Б. Барвінського, С. Єфремова, Є.-Ю. Пеленського. Скрупульозно зібрані біографічні та архівні матеріали, цікаві, інколи унікальні факти, вміщені у статтях цього блоку, стануть вагомим внеском у

дослідження історії українського книгознавства та бібліографії.

Велику наукову вартість має блок історіографічних та архівних матеріалів: тут подано цінний епістолярій Івана Кривецького та Марії Деркач (публікація М. Вальо), лист Зенона Кузели до НТШ, у якому вчений виклав своє бачення і розуміння засад національної бібліографії, незакінчена бібліографічна стаття І. Калиновича з архіву вченого (публікація Н. Рибчинської).

Зважаючи на високий науковий рівень збірника, широкоаспектне висвітлення історії діяльності Бібліографічної комісії НТШ, видання стане цінним набутком історії української бібліографії, книгознавства, джерелознавства, та, зрештою, української науки і культури загалом, адже, як зазначав Я. Дашкевич, наукова вартість НТШ полягає насамперед у тому, що Товариство стало організатором та координатором української науки загалом — не лише в гуманітарній, але і в багатьох інших ділянках.

Софія ВЕНГРИНОВИЧ

Галина Івашків. Збірка кераміки Петра Лінинського. Науково-мистецьке видання.— Львів: Інститут народознавства НАН України, 2010.— 280 с.

Рецензована праця вийшла третьою книгою у серії „Українські колекціонери“¹. Вона присвячена колекціонерів, реставраторів й митцеві Петрові Лінинському (1920—2003), який за 40 років сформував збірку кераміки — одну зі значущих з-поміж українських мистецьких зібрань. Про П. Лінинського дослідники й журналісти писали ще за його життя, однак творчість, збирацька та реставраційна діяльність цієї унікальної особистості вперше цілісно постали саме в ґрунтовному науково-мистецькому виданні старшого наукового співробітника й охоронця фонду народної кераміки Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України Галини Івашків.

Для видання характерна чітка та струнка побудова. Висвітлюючи основні віхи біографії П. Лінинського, дослідниця використовувала його автобіографічні матеріали, записи в трудовій книжці, згадки про нього в газетах, журналах, наукових збірниках та монографіях, зрештою, відомості, що почерпнула за час спілкування з митцем (від липня 2000 р. — до липня 2003 р.), а також побувала на його малій батьківщині — в селі Старичах Яворівського району, що на Львівщині. Цікавим є зіставлення життєписів П. Лінинського та видатного українського дослідника й багатолітнього директора музею Дмитра Яворницького. Автор книжки зауважила спільне в них не лише у справі поповнення музейних колекцій, яку вони вважали дуже важливою, а й у їхніх характерах і навіть політичних переслідуваннях, яких вони зазнавали. Відомо, що радянська влада постійно цькувала Д. Яворницького, а П. Лінинський за свої „антирадянські“ погляди впродовж 1947—1955 рр. відбував ув'язнення в таборах Воркути, де працю-

вав у шахтах.

Г. Івашків слушно акцентувала на тому, що П. Лінинський своєю працею, наданими предметами та консультаціями спричинився до поповнення фондів багатьох львівських, а також інших музеїв України (Запоріжжя, Опішне). Він відреставрував сотні ікон, дерев'яних скульптур, металевих виробів, а також монументальні розписи у багатьох церквах і театрах. У виданні автор намагалася якнайповніше представити „справу життя“ П. Лінинського — збирання та реставрацію глиняних пам'яток, а тому ретельно занотувувала від збирача відомості про їх місцезнаходження, способи придбання, певні нюанси реставрації і навіть про його „робочий день“, який він собі сам визначив, вже будучи на пенсії. Дослідниця проаналізувала низку авторських творів митця: вироби з рогу та кісті, різьблення на дереві, керамічні, мідні й гіпсові плакети з портретами історичних постатей („Данило Галицький“, „Козак Мамай“, „Маркіян Шашкевич“, „Тарас Шевченко“, „Іван Котляревський“, „Митрополит Андрей Шептицький“), ужиткові предмети, що постали, як зазначав збирач, на основі колекції кераміки. Деякі з них експонувалися на виставках у Москві, Києві, Львові й були відзначені нагородами. Дбаючи про майбутнє своєї колекції, П. Лінинський 17 січня 2002 р. подарував понад 1 300 глиняних предметів Музеєві етнографії та художнього промислу, тим самим ставши одним із найбільших його дарувальників. Цього дня відбулося відкриття виставки „Давні кахлі Галичини: від витоків до XVIII століття“ у залі музею (за адресою: пл. Ринок, 10), обраному самим колекціонером (нині — зал Петра Лінинського).

Перший розділ книжки логічно доповнюють

¹ Перші книги серії: Іван Гречко / Інститут колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ; упоряд. Т. Лозинський.— Львів; Київ, 2006; Сидор О. Ф. Колекція Володимира Вітрука: пристрасть і громадянський обов'язок.— Львів, 2008.

спогади колег митця та членів родини, в яких зафіксовано його стосунки з людьми різних поколінь та професій, розповідається про його вчителів і натхненників (зокрема митрополита Андрія Шептицького). Тут є матеріали про політичні переслідування, перебування у камері смертників, роки ув'язнення (Л. Сенік), експедиційні візди в різні регіони України у пошуках пам'яток старовини (В. Овсійчук, М. Моздир), колекціонерську діяльність (І. Гречко), творчу музейну працю (Б. Возницький, Р. Чмелик, Р. Захарчук-Чугай), родинне життя (Р. і Т. Лозинські, син Леонід та онука Христина).

У наступному розділі Г. Івашків охарактеризувала публікації українських та польських дослідників, які писали про збірку кераміки П. Лінинського загалом або вказували на окремі предмети чи подавали їх ілюстрації. Скрупульозне вивчення колекції митця дало можливість авторці говорити про неї, як про вагомий джерельну базу для наукових досліджень.

Аналіз збірки кераміки, як і блок ілюстративного матеріалу у виданні, побудовано на основі поділу предметів колекції на основні групи: кахлі XIV—XVIII ст. (майже 350 предметів), кераміка археологічних культур (епохи бронзи, доби раннього заліза, а також ранньослов'янського періоду), кераміка XIV—XVIII ст., декоративно-ужиткова кераміка кінця XIX — XX ст. (з таких гончарних центрів України, як Львів, Жовква, Хотин, Дев'ятин, Войнилів, Миколаїв, Потелич, Білий Камінь, Стара Сіль, Чернівці, Косів, Бережани тощо), а також фрагменти кахель та посуду, які не піддаються реконструкції, але є цінними для дослідників. Г. Івашків слушно відзначила, що кахлі для П. Лінинського були найбільшою гордістю, а все інше, за його словами, було зібрано „попри кахлі“. Колекція містить дві основні, істо-

рично відомі типологічні підгрупи кахель: архаїчні посудиноподібні (горщико- і мископодібні) та плиткові, оздоблені рельєфом. Дослідниця акцентувала увагу на керамічних матрицях (П. Лінинський виявив деякі фрагменти їх, а також окремі зразки кахель, виготовлені з них), а історію розвитку кахель представила крізь призму стильових художніх напрямів, беручи для прикладів предмети з території України та інших європейських країн. Це ще більше поглибило значущість кожного глиняного виробу чи навіть окремого фрагмента з колекції П. Лінинського.

Варто відзначити неабиякий талант П. Лінинського як реставратора, його особливе вміння навіть за невеликою частиною виробу уявляти всю площину кахлі, горщика, глечика, миски тощо. Половину горщика XV ст. він реставрував на основі аж 117 малих фрагментів.

Суттєвими складовими видання є: окремі виписки з книг відгуків на виставки П. Лінинського, що відбувалися у Львівській національній галереї мистецтв та Музеї етнографії та художнього промислу; список літератури, що містить 111 праць українських, білоруських, польських, російських, румунських, словацьких, швейцарських, шведських та інших дослідників; каталог

пам'яток із зазначенням їх основних параметрів. Відзначимо також професійно підготовлений макет та добротний друк книжки.

Отже, це науково-мистецьке видання стало справжнім книжковим пам'ятником для такої неординарної особистості, як Петро Лінинський, відтак його збірку ще активніше вивчатимуть учні, студенти й науковці, про що він мріяв усе своє життя.

Юрій БІРЮЛЬОВ

Василь Пилип'юк, Степан Голубка. Сподвижник національної медицини.— Львів: Світло й тінь, 2010.— 160 с.

„Сподвижник національної медицини“ — фундаментальна праця, присвячена доктору медичних наук, проф. Михайлові Петровичу Павловському — українському вченому-медику, який поєднав у собі талант хірурга, науковця, педагога і керівника, Заслуженому працівнику вищої школи, члену Президії Національної академії медичних наук України, почесному президенту і заступнику голови Асоціації хірургів, академіку Академії наук вищої школи України, дійсному членові НТШ, віце-президенту Світової федерації українських лікарських товариств, членові Польської академії медицини, Міжнародної академії медицини Альберта Швейцера, членові Асоціації ендокринологів Львівщини, головному редактору Львівського медичного часопису „Acta Medica Leopoliensia“, членові редколегії низки фахових журналів

України та Польщі.

Традиційна передмова у книжці — це роздум авторів над альтруїстичною сутністю діяльності лікаря, вищістю ідей гуманізму як основи моралі, внутрішньої і зовнішньої культури представників медичної професії. Таким зразком милосердя, співстраждання й мудрости істинного лікаря, який щоденно змагається заради життя й здоров'я людини, постає М. Павловський. Його постать, як слушно зауважують автори книжки, є винятковим втіленням найкращих рис волинського роду.

Книга складається з семи розділів. Перший з них присвячений формуванню та становленню особистості М. Павловського. Тут наведено зворушливі факти з його дитинства — як, наприклад, ще повитуха впевнено пророкувала новонародженому, що „дохтуром буде!“, а батько будував